

ВУК И ВУЧИЋ

Прича о Вуку и Вучићу није басна, већ прозаична сага о односима два човека које је изнедрила српска револуција, и који су, свако на свој начин обележили време у којем су живели.

Много је сличности између Вука Караџића и Томе Вучића Перишића. Генерацијска сличност проналази се у годишту рођења - Вук је рођен 1787, а Вучић 1788. године. Даље, и Караџићево име и Перешаћев надимак сликовито одржавају моћ сујеверја које је владало. Ту је и заједничко завичајно порекло, околина Бјелог Поља. Караџићи су се доселили у Јадар, а Вучићеви преци у Грузију. Отприлике су и умрли у исто време. Вучић је отрован у затвору у Београду 1859. године, а Вук је умро у Бечу 1864. године. Вук је још у младости постао *'ром*, а Вучић под старост *Торо*. Фес, обележје времена и државе у којој су рођени, нису скидали до краја живота. Колико је било сличности, у једнакој мери било је разлика, а основна је та што је Вук „ратовао” пером, а Вучић мачем. Показало се, по ко зна који пут, да је перо моћније оружје, јер Вукова слава је надживела не само његово време, већ и простор у којем је деловао, а Вучићева, потаменела је и замрла за његовог живота. Против заједничког благодатеља - кнеза Милоша - борили су се управо тим оружјима. Вучић мачем од којег је на крају и страдао, а Вук, повремено, пером, оставивши бројне и разноврсне списе.

Налазећи се у непосредној Милошевој околини од 1814. године, Вучић је својом храброшћу и приврженошћу успео да се наметне као истински народни старешина са упориштем у Грузију, а од тридесетих година и један од вођа уставобранитељске опозиције. Био је члан Савета од 1835, намесник 1839/40. године, предводник буне у којој су 1842. године Обреновићи протерани са престола, попечитељ унутрашњих дела, па војвода и кабинетски саветник и, на крају, председник Савета 1857/8. године. За то време прешао је пут од пуког сиромашка до једног од најбогатијих људи свог доба. Вук, опет, због посла којим се бавио, био је у сталним материјалним недаћама. Стога се Вук, с времена на време, обраћа Вучићу молећи да подржи или да се заузме за његову молбу у вези пензије.

Вук је од 1835. године примао пензију од 200 талира. Та примања нису била довољна за његов рад и издржавање бројне породице у Бечу, па је 1839. године покренуо питање повећања пензије. Али, због протеривања кнеза Милоша, његова молба није разматрана. Када је кнез Михаило у марту 1840. године ступио на престо у Србији, то је био повод да се Вук обрати Алекси Симићу с молбом да му се пензија повиси.

У недатираном писму из Беча 1840. године писао је: „*Ви и Брат ваш можете много учинити, а особито у овакоме праведном догађају. Покажите, молим Вас, ово писмо Господи: Петронијевићу и Вучићу, и препоручите ме њима, а Г. Вучић ако оће може бити мој непријатељ, али ја мислим, да би ваљало, да он, онај, који је, и онаки, какав је, буде мој највећи пријатељ.*”¹

Међутим, буна из 1842. године, на чијем челу је био Вучић, поставила је ова два човека на две политички супростављене стране. Привремена влада са Петронијевићем и Вучићем, укинула је 16/28. септембра 1842. године пензију Вуку. Он је најпре из Беча, а потом из Земуна обавештавао кнеза Милоша о збивањима у Србији, а касније је постављен за специјалног посредника између кнеза Милоша и кнеза Михаила. То што је био присталица Обреновића (*обреновићевац и милошевац*), није спречило Вука да у јануару 1843. године упути молбу Вучићу, тада најугуцајнијој личности у Србији у којој је тражио да му се врати право на пензију, па чак и да се повећа.² Али, политичке прилике нису ишле на руку Вуку. Буне и завере, спољни притисци на уставобранитељску владу утицале су на то да Вучић није на ову молбу одговорио, а од августа 1843. године *предводител* народа био је у изгнанству.

Када се, у августу 1844, године Вучић вратио у Србију и стање у земљи смирило у јесен исте године, Вук је поново покренуо питање своје пензије. Згодна прилика се указала пошто је Вучић у међувремену именован за војводу и кабинетског саветника. У писму, писаном у Бечу 19. новембра 1844. године, обратио му се: „*Честито Вам војводство! Надам се, да ми можете веровати, да се томе чину нико већма није обрадовао од мене: сад ми се више не треба бојати, да ће се то име у народу нашем изгубити; а нико не може рећи, да би се и на коме другоме достојније могло повратити него на Вама.*”

На седници Савета 22. децембра 1844/3. јануара 1845. године, одлучено је да се Вуку Карацићу поврати право на пензију од 400 талира. Обавештавајући га о томе истог дана, Јован Стејић је писао: „*Књаз Вам је био пријатељ; али колико сам узнати могао, највише Вам ваља на Превасходитељство Господину Вучићу благодарити; он је ствар на Вашу ползу покренуо, па и највише учинио да се овако добро сврши. Погодили сте, што сте се на њега обратили с молбом: само ту Вам је и пре ваљало куцати.*”³

Захваљујући на помоћи, Вук је у писму Вучићу 3. фебруара 1845. године, узгред напоменуо да „*за прошавше две године и неколико месеци нисам примао, нема ни спомена; али ја сам благодаран и на овоме, а Бог, који је ово дао, може по времену*

¹ *Преписка VI (1837-1842)*, Сабрана дела Вука Карацића, књ. 25, Београд 1987-1993, 575

² *Преписка VII (1843-1847)*, Сабрана дела Вука Карацића, књ. 26, Београд 1987-1993, 33-34

³ *Исто*, 264-265.

дати и оно”.⁴ Вучић му је одговорио 9. априла исте године. Вук треба да благодари не њему лично, већ Отечеству, Књазу и Правитељству: „*За оно пак што велите, да нисте пријмили за две године пре, и ослањате се на Бога, да ће он-који вам е то даровао, дати и по времену и оно. То е истина, јер Бог може учинити, да се оно лице које штогод потребује упутити стазом добородјелатељства: а оне људе пак, у који власт стоји оваково лице наградити да им обрати взор на добородјелатељство оног лица. И тако може се жеља и намера добрим дјело вођена свагда испунити.*”⁵ Када је у мају 1845. Вук дошао у Београд, Вучић је то искористио да га позове на ручак 1. јуна 1845. године.⁶

Последње сачувано Вуково писму Вучићу писано је 12. априла 1858. године. У међувремену, повремено су се састајали у Београду и Бечу, кад је Вук послом долазио у српску, а Вучић ради лечења одлазио у аустријску престоницу. Као да није прошло тринаест година од последњег писма, Вук је поново молио Вучића да у Савету издејствује исплату неисплаћене пензије од 1842. до 1844. године. „*Налазећи се сад у великој потреби усудио сам се молити Вас да ми дате ово 978 талира, пак ћу ја, или овога пролећа кад тамо дођем или кад ви речете, опет предати за то молбу Његовој Светлости ...ако ли ми се не исплате правије је и приличније да толико изгубите Ви него ја, једно за то, што сте Ви богат човек, а ја сиромаш, а друго што сте управо Ви и узрок зашто се ти новци нису мени исплатили; јер, осим осталог, у оно време да сте Ви рекли да ме правитељство наше узме за Совјетника, као Лазу Зубана, не само што се томе нико не би супротио, него би још сви повикали да имате право и да је то ваљало учинити још одавно, а камо ли да сте рекли да се и мени исплати пензија од онога дана докле сам ја примио, као што се исплатила и осталим свим пензионерима.*”⁷

Понизан тон који избија из Вукових писама упућених Вучићу у којима покорно моли помоћ, разликује се од његових оцена о Вучићу. Оно што је заиста Вук мислио о Вучићу, може се наћи у једној језгровитој и сликовитој реченици: „*Он је велики јунак, али је поносит, бесан и прави крвопилац људски.*” Та оцена је у Вуковом коментару познатог писма које је упутио кнезу Милошу 1832. године.⁸ У истом писму, пишући о потреби уређивања школа и школованих чиновника, Вук не одриче одређену способност Јована Мићића, Стојана Симића и Вучића, „*али се према данашњему веку с таким људима не може... ни најуређенија држава управљати, а камо ли неуређена*

⁴ Исто, 315-316.

⁵ Исто, 346-347.

⁶ Исто, 371.

⁷ Преписка XI (1855--1858), Сабрана дела Вука Караџића, књ. 30, Београд 1996, 695-696.

⁸ Историјски списи I, Сабрана дела Вука Караџића, 212

уредити.”⁹ Упркос том Вуковом мишљењу, Вучић и Стојан Симић су били носиоци уставобранитељског режима.

Када се Вучић, после проглашења Обреновића 1858, затворио у своју кућу, Вук се налазио у Бечу. Одатле се код кћерке Мине, тада у Београду, распитивао за Вучића. Одговорила му је да Вучић седи у „својој јазбини као стара ухваћена лисица”.

Одатле је после пар недеља на превару одведен у затвор.

То је и последњи сачувани запис о Вуку и Вучићу.

⁹ *Исто*, 193.